

EL COVID-19 ERA DIGITAL

Jaume Funes,
Psicòleg, educador,
autor del llibre “Fer de
mestre quan ningú no
sap per a què serveix”
(Eumo)

Al mes de març, en una fracció de pocs dies es va passar d'intentar prohibir el smartphone a l'escola a descobrir que no tot l'alumnat tenia ordinador a casa. A continuació, en poques setmanes, hem descobert que sense habitar el món en línia no es pot fer escola a distància. I, finalment, ja discutim com pot acabar sent una escola que no podrà prescindir de la realitat digital en la qual tots plegats hi vivim.

Aquest és un text breu i no escriure sobre com és l'alumnat digital, en dimensió virtual, permanentment connectat. Tampoc sobre què vol dir construir nous entorns d'aprenentatge ni sobre el lloc que les vides virtuals han de tenir a l'escola. I encara menys sobre què vol dir construir una escola digitalment crítica.

He pensat tan sols a escriure una petita llista del que paga la pena pensar quan ens ha entrat la presa activista per “informatitzar” l'alumnat i l'escola, amb la pretensió de poder continuar fent classe, ni que sigui a distància. Però, hem de recordar que el que ja era la crisi digital de l'escola (agreujada amb la pandèmia) no es pot resoldre simplement introduint nous artefactes a l'aula o a casa.

Aquesta seria la petita llista de consideracions:

1.- La “pobresa digital” d'un sector del nostre alumnat no és una simple qüestió de tenir o no tenir màquines i una connexió potent a casa (tot i que també ho és). Seguirà existint una profunda desigualtat en els usos i en les competències per fer-les servir i, molt especialment, una dissociació total entre els usos digitals i la vida escolar, els aprenentatges. Si l'escola estava lluny, la pantalla no l'aproxima. Si havíem pensat abans com el “wifi” podia fer més atractiu el fet d'aprendre a determinats alumnes, ara se'n sortiran molt bé. Tornem a pensar en l'escola digitalment diferent que la diversitat social necessita.

2.- Ensenyar (educar ensenyant) fent servir “internet” no és fer classe en línia. Perquè s'entengui la diferència: escriure, comprendre o analitzar un escrit amb hipertext no té res a veure amb consultar en el diccionari de l'aula les paraules desconegudes d'una lectura. Allò que estava ja en discussió és el paper de l'adult professor-mestre com a mediador entre el saber (informació, construcció del coneixement) i l'alumne, fent servir la multiplicitat de recorreguts que el món digital i en xarxa permet. El que no ha estat mai en discussió és la influència humanitzadora en les vides d'infants i adolescents d'aquests professionals (si volen i aconsegueixen obtenir-la). És cruament senzill: bona part del que fèiem ja no serveix, perquè ja no servia; bona part de les nostres influències en les seves vides són encara més necessàries ara. Si els professionals de l'educació sempre han estat subjectes creatius i innovadors, ara necessitem que ho siguin més, però no cal recuperar la funció de transmissors de coneixements.

3.- Si la realitat virtual és aquella en la que no hi ha temps ni espai, l'escola també virtual és aquella que obre les seves parets al món. Aprendre virtualment significa que la vida és recuperada cada dia a l'aula i que la vida de l'aula continua influint en les vides, presencials i virtuals, de l'alumnat. L'escola oberta que ja practicàvem passa a ser molt més oberta si, també, està situada en les dimensions i relacions virtuals. Per exemple: avui tota bona tutoria, tot bon acompanyament educatiu, ha de poder tenir una dimensió virtual (toca aprendre a ser bons tutors del "instagram" de cada moment).

4.- No té sentit reaccionar com a conservadors obsessionats pel temps que passen entre pantalles. La nostra preocupació hauria de ser descobrir i interessar-nos per allò que fan entre pantalles. Saber el temps, el contingut, els bagatges que van construint en la seva interacció. En un nou llibre a punt d'aparèixer he insistit que, connectats, com a mínim fan el següent: navegar, estar en relació, actuar i fer coses junts, mirar, veure, llegir, aprendre, consumir, crear, expressar-se, jugar, escoltar, seguir uns altres, etc... La preocupació és col·locar les propostes escolars d'aprendre en mig d'aquesta realitat. La nostra implicació educativa ara significa considerar la motxilla digital que porten cada dia i descobrir quines són les seves competències i com els alfabetitzem per adquirir-les.

5.- Fins ara se suposava que educaven en el pensament crític. Abans i ara eduquem en tot allò que hi ha darrere del món digital. La immensa marea de divulgació de falsedats, de demandes de control, de venda de seguretats, etc. que ha estat omnipresent aquests dies, ens obliga pensar que entre les primeres competències que hem d'ajudar a aconseguir està la de descobrir permanentment el "darrere" de la pantalla. Aprendre a descobrir de què, de qui, com fiar-se d'allò que ens ensenyen digitalment.

6.- Una escola només de pantalles i internet? No. L'escola també és el territori d'altres formes de relació i d'aprenentatge. Aprenen perquè surten de casa, tenen una relació significativa amb els seus mestres, poden conviure i relacionar-se presencialment. Una dieta només digital és insana. El benestar digital comporta escoles amb capacitat de tenir diferents formes viure i aprendre, que no exclouen el digital (que porten integrat en el seu desenvolupament).

El Mediterrani ja existia. No ha vingut amb la pandèmia. Però es tracta de millorar i adequar les tècniques de navegació que els professionals i la institució escolar dominen (o no) per fer "surf" en unes altres latituds.

